

Toelichting bij de voorstellen tot herziening van de staatssteuninstrumenten voor de visserij- en aquacultuursector

Met deze toelichting wordt beoogd verduidelijking te verschaffen over de doelstellingen en het toepassingsgebied van de voorstellen om een herziening door te voeren van de staatssteuninstrumenten voor de visserij- en aquacultuursector, die vanaf 1 januari 2023 van kracht zouden worden:

- ▶ de ontwerprijksvoorstellen voor staatssteun in de visserij- en aquacultuursector (hierna “de ontwerprijksvoorstellen” genoemd);
- ▶ de ontwerpverordening van de Commissie waarbij bepaalde categorieën steun voor ondernemingen die actief zijn in de productie, de verwerking en de afzet van visserij- en aquacultuurproducten, op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard en Verordening (EU) nr. 1388/2014 van de Commissie wordt ingetrokken (hierna “de ontwerp-groepsvrijstellingsverordening” genoemd); en
- ▶ de ontwerpverordening van de Commissie tot wijziging van Verordening (EU) nr. 717/2014 wat betreft de toepassingsperiode van deze verordening en de maximale gecumuleerde bedragen van de de-minimissteun (hierna “de ontwerpverordening tot wijziging van de de-minimissteun” genoemd).

Deze toelichting wordt gevoegd bij de openbare raadpleging betreffende die instrumenten, die zal lopen tot 13 maart 2022.

Burgers, organisaties en overheden kunnen hun mening geven over de voorstellen van de Commissie. Naast de raadpleging zullen er ook twee vergaderingen met de lidstaten worden gehouden om hun feedback te krijgen over de twee bovengenoemde verordeningen.

De raadpleging over de richtsnoeren zal worden gestart op basis van de Engelse versie van het ontwerp. De vertalingen in alle EU-talen zullen geleidelijk, zodra deze beschikbaar komen, op de website worden geplaatst. De raadpleging over de ontwerp-groepsvrijstellingsverordening en de wijzigingen aan de ontwerpverordening tot wijziging van de de-minimissteun wordt opgestart in alle EU-talen¹.

Belanghebbenden wordt gevraagd aan te duiden over welk van de drie instrumenten hun opmerkingen handelen.

Belanghebbenden wordt gevraagd hun opmerkingen elektronisch in te dienen en duidelijk te vermelden of hun reactie vertrouwelijk is. Zo ja, dan moet ook een niet-vertrouwelijke versie van de reactie worden verschaft. Die kan dan op de website van DG Concurrentie worden gepubliceerd.

1. Achtergrond

Overheidsfinanciering kan de economische ontwikkeling van de verschillende sectoren van de economie bevorderen. Voor de visserij- en aquacultuursector is overheidssteun ingebed in het bredere gemeenschappelijk visserijbeleid (“GVB”)². Bij Verordening (EU) 2021/1139 van het Europees

¹ Behalve het Iers voor deze openbare raadpleging. De toekomstige staatssteuninstrumenten zullen echter ook in het Iers beschikbaar zijn.

² Verordening (EU) nr. 1380/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid, PB L 354 van 28.12.2013, blz. 22.

Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot oprichting van het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur (“EFMZVA”)³, die sinds 1 januari 2021 van toepassing is, werden nieuwe regels ingevoerd in het GVB. Om kort te gaan: de staatssteunregels in de visserij- en aquacultuursector moeten in grote lijnen in overeenstemming worden gebracht met de fondsspecifieke regels⁴.

De vuistregel is dat de lidstaten alle staatssteun die zij wensen te verlenen, moeten aanmelden. Na die aanmelding beoordeelt de Commissie de staatssteun en beslist zij of zij toestemming verleent. Daartoe zet de Commissie in richtsnoeren uiteen hoe zij tot haar besluit komt. De Commissie kan echter een vrijstelling van deze aanmeldingsvereiste toekennen voor soorten steunmaatregelen waarmee zij voldoende ervaring heeft opgedaan (vastgesteld in groepsvrijstellingsverordeningen), of zij kan maatregelen vrijstellen van het toezicht van de EU op de staatssteun wanneer het steunbedrag zo laag is dat er geen gevaar bestaat dat de mededinging zal worden verstoord (vastgesteld in de-minimisverordeningen).

In de richtsnoeren voor het onderzoek van staatssteun in de visserij- en aquacultuursector die momenteel van kracht zijn⁵ (de “huidige richtsnoeren”) zijn de eisen en criteria vastgesteld die de Commissie toepast om te bepalen of de door de lidstaten aangemelde steun in de visserij- en aquacultuursector zal worden toegestaan. De huidige richtsnoeren werden vastgesteld in 2015 en gewijzigd in 2018. Zij omvatten geen horizonclausule en blijven geldig. De Commissie kan echter te allen tijde besluiten deze richtsnoeren te herzien of te wijzigen wanneer dat noodzakelijk is om redenen die verband houden met het mededingingsbeleid, met andere beleidsgebieden van de Unie of om een andere gerechtvaardigde reden.

In Verordening (EU) nr. 1388/2014 van de Commissie van 16 december 2014 (“Verordening (EU) nr. 1388/2014”)⁶, d.w.z. de huidige groepsvrijstellingsverordening die van toepassing is in de visserij- en aquacultuursector, zijn een aantal steuncategorieën vastgesteld die met de interne markt verenigbaar worden geacht, die stelselmatig waren goedgekeurd door de Commissie en die niet langer vooraf hoeven te worden aangemeld bij de Commissie. Die verordening berust op de eisen en criteria die zijn vastgesteld bij Verordening (EU) nr. 508/2014 om te bepalen of voor een bepaalde maatregel een groepsvrijstelling kan worden verleend in het kader van de administratieve vereenvoudiging. Verordening (EU) nr. 1388/2014 is in werking getreden op 1 januari 2015 en de geldigheidsduur ervan zal verstrijken op 31 december 2022.

Tot slot wordt in Verordening (EU) nr. 717/2014 van de Commissie van 27 juni 2014 (“Verordening (EU) nr. 717/2014”)⁷, d.w.z. de huidige de-minimisverordening in de visserij- en

³ Verordening (EU) 2021/1139 van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot oprichting van het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1004, PB L 247 van 13.7.2021, blz. 1 (“Verordening (EU) 2021/1139”).

⁴ Verordening (EU) 2021/1139 en Verordening (EU) nr. 508/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 inzake het Europees Fonds voor maritieme zaken en tot intrekking van de Verordeningen (EG) nr. 2328/2003, (EG) nr. 861/2006, (EG) nr. 1198/2006 en (EG) nr. 791/2007 van de Raad en Verordening (EU) nr. 1255/2011 van het Europees Parlement en de Raad, PB L 149 van 20.5.2014, blz. 1) (“Verordening (EU) nr. 508/2014”).

⁵ PB C 217 van 2.7.2015, blz. 1, als gewijzigd bij PB C 422 van 22.11.2018, blz. 1.

⁶ Verordening (EU) nr. 1388/2014 van de Commissie van 16 december 2014 waarbij bepaalde categorieën steun voor ondernemingen die actief zijn in de productie, de verwerking en de afzet van visserij- en aquacultuurproducten, op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard, PB L 369 van 24.12.2014, blz. 37, als gewijzigd bij PB L 414 van 9.12.2020, blz. 15.

⁷ PB L 190 van 28.6.2015, blz. 45, als gewijzigd bij PB L 414 van 9.12.2020, blz. 15.

aquacultuursector, het plafond vastgesteld waaronder artikel 107, lid 1, van het Verdrag kan worden geacht niet van toepassing te zijn, mits de steun aan bepaalde voorwaarden voldoet. In dat geval hoeft een maatregel niet te voldoen aan de aanmeldingsvereiste. Verordening (EU) nr. 717/2014 is in werking getreden op 1 juli 2014 en de geldigheidsduur ervan zal, na een wijziging in 2020, verstrijken op 31 december 2022.

Met het oog op de herziening van deze staatssteuninstrumenten heeft de Commissie aan de hand van een openbare raadpleging⁸ in 2019 gegevens verzameld. Op basis van de resultaten van die raadpleging, andere externe gegevens en eigen ervaring heeft de Commissie een evaluatie van de huidige instrumenten verricht. Zoals reeds is vermeld in de aanvangseffectbeoordeling die de Commissie in mei 2019 heeft gepubliceerd, zal de Commissie het ontwerp van de staatssteuninstrumenten voorleggen aan het adviescomité om feedback te krijgen. De informatie die via de openbare raadpleging en het adviescomité wordt verzameld, zal worden verwerkt in de effectbeoordeling waarop de herziening zal worden gebaseerd.

In deze toelichting wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste wijzigingen die de Commissie in dit stadium van het herzieningsproces overweegt. Deze betreffen de afstemming van de staatssteunregels op het EFMZVA, wat op zijn beurt verband houdt met de prioriteiten van de Commissie, namelijk met de Green Deal. Bij de sectorale herziening zullen de horizontale beginselen van het staatssteuntoezicht worden gevolgd. Over het algemeen genomen zorgen de voorgestelde regels voor stroomlijning en harmonisatie van de sectorspecifieke staatssteunregels en leiden zij tot administratieve vereenvoudiging waarbij voor nieuwe soorten steun een groepsvrijstelling kan worden verleend.

De tekst van de voorgestelde ontwerpinstrumenten is niet definitief en zal opnieuw worden bekeken in het licht van de feedback en de gegevens die de huidige openbare raadpleging zal opleveren.

2. In de ontwerp-groepsvrijstellingsverordening voorgestelde wijzigingen

Voorgesteld wordt om twee nieuwe maatregelen toe te voegen aan de ontwerp-groepsvrijstellingsverordening waarbij de Commissie de ervaring kan benutten die zij bij de behandeling van zaken heeft opgedaan, niet alleen in de visserij- en aquacultuursector, maar ook in de landbouwsector, waar vergelijkbare vraagstukken aan het licht zijn gekomen. De volgende categorieën steun moeten worden geïntegreerd in de ontwerp-groepsvrijstellingsverordening: i) steun voor het herstel van schade als gevolg van ongunstige weersomstandigheden en ii) steun ter vergoeding van door beschermde dieren aangerichte schade.

De ontwerp-groepsvrijstellingsverordening bevat niet langer de steunmaatregel waarbij jonge vissers starterssteun ontvangen. Hoewel dergelijke steun in het kader van de EFMZVA-regels volstrekt mogelijk blijft, onder voorwaarden die gunstiger zijn dan het bepaalde in Verordening (EU) nr. 508/2014, is de Commissie van mening dat deze maatregel, gezien de mogelijk capaciteitsvergroterende effecten ervan, in de toekomst eerst aan staatssteuntoezicht moet worden onderworpen.

⁸ Er werd eerder een openbare raadpleging gehouden betreffende de herziening van de staatssteuninstrumenten in de visserij- en aquacultuursector, namelijk van 28 juni 2019 tot 31 oktober 2019: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/11543-De-minimis-aid-in-the-fishery-and-aquaculture-sector/public-consultation_nl

In verband met de afstemming op staatssteunregels die van toepassing zijn op andere economische sectoren, is de Commissie tevens van mening dat de groepsvrijstelling van belastingvrijstellingen en -verlagingen op grond van Richtlijn 2003/96/EG op de geschiktste manier wordt behandeld onder de voorwaarden die zijn vastgesteld in artikel 44 van de algemene groepsvrijstellingsverordening⁹. Daarom wordt voorgesteld een dergelijke bepaling niet afzonderlijk te behouden in de groepsvrijstellingsverordening voor de visserij.

3. In de tekst van de ontwerprichtsnoren voorgestelde wijzigingen

a) Steun ter vergoeding van door beschermde dieren aangerichte schade

In aanvulling op de ontwerp-groepsvrijstellingsverordening zullen de ontwerprichtsnoren de lidstaten ook toestaan steun te geven ter vergoeding van door beschermde dieren aangerichte schade, wanneer steunmaatregelen niet onder de groepsvrijstelling vallen.

b) Steun voor de kosten van preventie, bestrijding en uitroeiing van dierziekten in de aquacultuur en van voor de Unie of voor een lidstaat zorgwekkende invasieve uitheemse soorten

De huidige richtsnoren voorzagen reeds in de mogelijkheid om steun vrij te maken voor de kosten van preventie, bestrijding en uitroeiing van dierziekten in de aquacultuur. In de ontwerprichtsnoren wordt voorgesteld om de kosten in verband met i) opkomende dierziekten en ii) plagen van voor de Unie of voor een lidstaat zorgwekkende invasieve uitheemse soorten op te nemen. Deze kosten worden opgenomen opdat de lidstaten situaties zouden kunnen aanpakken die eerder niet werden bestreken.

c) Steun voor de vernieuwing van de vissersvloot in ultraperifere gebieden

Steun voor de vernieuwing van de vissersvloot in ultraperifere gebieden werd in 2018 ingevoerd aan de hand van een wijziging van de huidige richtsnoren. De ontwerprichtsnoren blijven een rechtsgrondslag verschaffen voor de beoordeling van de verenigbaarheid van dergelijke steunmaatregelen en de eerder bestaande aanpak blijft behouden. Die aanpak is gebaseerd op het feit dat de lidstaten aan de hand van het recentste nationale verslag dat overeenkomstig artikel 22, leden 2 en 3, van Verordening (EU) nr. 1380/2013 is opgesteld, moeten aantonen dat de vangstcapaciteit en de vangstmogelijkheden van het vlootsegment van het ultraperifere gebied waarvan het nieuwe vaartuig deel zal uitmaken, in evenwicht zijn. Voor een verdere verduidelijking van de eisen en criteria en de respectieve procedures blijkt een beperkte reeks wijzigingen noodzakelijk te zijn.

d) Gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen

De gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen die zijn ingevoerd met behulp van het algemene initiatief van 2014 om de staatssteun te moderniseren, moeten worden herzien in het licht van het arrest in zaak T-356/15, Oostenrijk/Commissie (het arrest inzake eenheid C van de kerncentrale Hinkley Point). In dat

⁹ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, PB L 187 van 26.6.2014, blz. 1; zie ook de openbare raadpleging tot 8.12.2021: https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-gber_en

arrest heeft het Hof een belangrijke interpretatie van artikel 107, lid 3, punt c), VWEU gegeven. De voorgestelde structurele verandering weerspiegelt deze interpretatie.

De herziening van de gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen wordt onderworpen aan een overkoepelende aanpak die wordt gehanteerd voor alle onlangs herziene staatssteuninstrumenten. De voorgestelde veranderingen stroken met deze andere staatssteuninstrumenten, waarbij echter enkele verschillen behouden blijven, die inspelen op de specifieke kenmerken van de visserij- en aquacultuursector.

4. In de ontwerpverordening tot wijziging van de de-minimissteun voorgestelde wijzigingen

De ontwerpverordening tot wijziging van de de-minimissteun bevat een beperkte reeks wijzigingen aan de bestaande de-minimisregeling in de visserij- en aquacultuursector.

Zoals hierboven is vermeld, zal de geldigheid van Verordening (EU) nr.717/2014 verstrijken op 31 december 2022. Er wordt dan ook voorgesteld de geldigheidsduur te verlengen tot 31 december 2027. Deze verlenging zou samenvallen met de looptijd van de programmeringsperiode die bij Verordening (EU) 2021/1139 is vastgesteld voor het EFMZA, en met de de-minimisregeling in de landbouwsector, die bij Verordening (EU) 2019/316 van de Commissie van 21 februari 2019 ook tot 31 december 2027 werd verlengd¹⁰.

De maximale gecumuleerde bedragen van de de-minimissteun die elke lidstaat kan toewijzen, zijn vermeld in de bijlage bij Verordening (EU) nr. 717/2014 en zijn gebaseerd op gegevens over 2011. Het wordt dienstig geacht op basis van recentere sectorale gegevens een technische actualisering door te voeren van die maximale gecumuleerde bedragen om de evolutie van de sector weer te geven. Om die reden zijn de maximale gecumuleerde bedragen in de bijlage bij de ontwerpverordening tot wijziging van de de-minimissteun gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse omzet van drie jaar in de vangst-, verwerkings- en aquacultuuractiviteiten in elke lidstaat; dat gemiddelde wordt verkregen met uitsluiting van de hoogste en de laagste cijfers voor een periode van vijf jaar, namelijk 2014 tot en met 2018.

In de ontwerpverordening tot wijziging van de de-minimissteun wordt ook verduidelijkt dat Verordening (EU) nr. 717/2014 geen steun voor de tijdelijke of definitieve stopzetting van visserijactiviteiten zal bestrijken, tenzij daarvoor specifieke bepalingen zijn vastgesteld in Verordening (EU) 2021/1139.

¹⁰ Verordening (EU) 2019/316 van de Commissie van 21 februari 2019 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1408/2013 van de Commissie inzake de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun in de landbouwsector, PB L 511 van 22.2.2019, blz. 1.